

Ik haalde een kinderhandje te voorschijn. (Blz. 367.)

Dien avond had Flora een afspraak met een luitenantje van een bureel. Ze ontmoette hem dikwijls. Hij was rijk en tot in zijn ziel verdorven. Voor zijn familie en kennissen was hij een der helden, die voor Duitsland's eer streden; in werkelijkheid schreef hij wat op een veilig bureel en vernielde hij overigens geest en lichaam in onzedelijkheid.

Hij bezocht met Flora een restaurant. Zij aten er en meer nog dronken ze.

De deerne had zich opzichtig gekleed. Ze was somber toch, en de luitenant bromde er over.

— Wat scheelt u toch? vroeg hij eindelijk met een vloek. Als gij hier met een zwart gezicht blijft zitten, smijt ik u op straat.

— Op straat smijten?

— Ja... Ik ben te Brussel om mij te vermaken. Om mij heen zie ik spottende gezichten. De andere officieren meenen, dat wij ruzie hebben of dat ik alles moet doen, om uw gunsten te winnen.

— Wat kan mij dat schelen, hoe die anderen over ons denken! 't Zijn toch gemeene kerels.

— Gemeene kerels, wier gezelschap gij zoekt?

— Ja...

— Om geld?

— Om drank en geld! O, gij allen zijt doorslecht. Misschien hebt ge wel een verloofde. Die is goed om met u mee te gaan ginder in uw Heimat. Mij durft ge daar niet vertoonen!

— Ge zijt gek vanavond... Ga maar weg!

— Neen, ik ga niet weg!

— Dat zullen we zien.

— We zullen 't zien!

— Moet ik een bediende roepen, die u op straat zal jagen? Of gaat ge alleen?

Eensklaps gaf Flora hem een oerveeg.

— Dat is mijn antwoord! riep ze.

Dan greep ze een flesch en sloeg er hem mee op het hoofd.

Andere vrouwen begonnen luid te gillen. Officieren snelden toe.

De getroffen was neergevallen en bloedde uit het hoofd.

Flora geleek wel een waanzinnige. In haar oogen lag een wilde blik.

— Hij is gewond, voor 't vaderland gewond! riep ze in 't Duitsch. Zoo zal het wel in uw gazetten staan. Maar 't is door een Brusselsch meisje! Ha, hij zou mij op straat laten smijten, omdat ik niet lachte op zijn bevel. Gij, bende nietsdeugden, ge bedriegt uw vrouw of uw ver-

loofden... Ge voert oorlog bij wijn en champagne. En wij zouden in alles uw slavinnen moeten zijn.

— Ze is gek geworden...

— Ze gebruikt cocaïne...

— Ze is zineloos...

Zoo klonk het, terwijl men den luitenant wegdroeg.

Bedienden overmeesterden Flora, hoe ze ook sloeg en krabte.

Men sloot ze in een kamer op.

De officieren beraadslaagden haastig. Deze zaal was voor hen gereserveerd. Burgers schuwden trouwens het gansche huis, dat als een Duitsch hol bekend stond.

Men wilde het gebeurde smoren. Men moest een schandaal vermijden. Anders kwam het verhaal in de buitenlandsche pers. En er zou een streng onderzoek volgen.

Sommigen vreesden dit reeds. En het moest in Duitschland, in hun stadje of dorp eens bekend worden, hoe zij zich hier vermaakten. Daarom glipten ze vlug weg.

Flora was op een sofa neergevallen. Toen men haar kwam halen, was ze bewusteloos. Naast haar lag een fleschje. Een dokter, die zich onder de officieren bevond, rook er aan.

— Vergif, mompelde hij.

Hij onderzocht de ongelukkige.

— Och! 't zal 't gewone einde zijn, hernam hij. Zelfmoord. Ze moet dadelijk naar 't hospitaal.

Dien nacht stierf Flora.

Ze had het juist gezegd in de gevangenis, dat zij zich uit haar ellende niet meer losrukken kon.

Na al de opgejaagdheid van drank en bedwelmende middelen, was de somberheid gekomen, welke haar geheel in den afgrond wierp.

De luitenant had een onrustigen nacht, maar er was geen gevaar voor zijn leven. Hij zou binnen enkele dagen hersteld zijn. De schande, in een berucht huis te Brussel gesneuveld te zijn, bleef hem of zijn nagedachtenis gespaard.

Niemand volgde de rouwkoets, die vlug het lijk van Flora naar de begraafplaats vervoerde.

Het schandaal werd in den doofpot gestoken. Terwille van de reputatie van 't Duitsche leger.

Petermann, die den eersten morgen reeds het nieuws had vernomen, zei tot Herder:

— Flora is vertrokken en juist op tijd.

Diederich keek hem vreemd aan.

— Begrijpt ge me niet?

— Neen.

— Zij is dood!

— Flora dood?

— Schrikt ge nog?

— Toch wel.

— Och kom, wat is haar dood? Een vlieg, die vertrap is. Ze is zoo wijs geweest, vergif in te nemen. Ze was immers op.

Diederich walgde van die cynische woorden. Ha, welk een schurk was die Petermann dan toch!

Diederich werd zeer somber. Hij vroeg zich af, wat zijn einde wel zijn zou. Doolde hij niet op denzelfden weg, die Flora naar den afgrond had gevoerd?

Hij vroeg niet naar nadere bijzonderheden over haar dood. Hoe de chef het vertellen zou, kon hij zich wel voorstellen en hij had daarvan te veel afkeer, om iets naders te vragen.

Maar 's namiddags las hij het in een geheim rapport. En weer huiverde hij. In plaats van dien luitenant, had hij wel eens haar slachtoffer kunnen zijn.

XXXI.

— Gij zult morgen in de zaal bij de wacht gaan, zei Petermann tot Herder.

Deze schrok.

O, hij had zoo gehoopt de rechtszitting van Gabrielle Petit niet te moeten bijwonen en nu duidde zijn chef hem er toch voor aan.

— Kunt ge me niet van dien post ontslaan? vroeg hij vrij heftig.

— En waarom?

— Gij begrijpt het.

— Omdat gij eerbied hebt voor dat meisje. Wel, gij zult dan uw eerbied misschien nog voelen stijgen. Zij zal wel flinke antwoorden geven.

Diederich begreep wel, dat Petermann er een duivelsch genoeg in zou vinden hem te tergen.

— Bovendien zijt gij als getuige opgeschreven, hernam de chef.

— Als getuige?

— Natuurlijk. Hebt gij haar niet achtervolgd? Ik hoop, dat ze u

zullen ondervragen. Dan zullen we zien, of gij een lafbek zijt of een Duitsch soldaat.

— Een Duitsch soldaat mag dus geen eerbied meer hebben voor een overwonnenene?

— Gij wordt tegenwoordig buitengewoon brutaal.

— Ik zeg u mijn meening en dat is toch oprecht.

— Oprecht. Een spionne voorspreken... een, die, wie weet, hoe uwer kameraden aan den dood geholpen heeft. Pas op, kerel! Wees nu verstandig. Gij speelt met vuur..., met het vuur van het front.

Herder zwéeg.

— Misschien wenscht de voorzitter van het gerecht u geluk om uw flink gedrag, toen die misdadigster opgespoord moest worden! schertste Petermann. Ha, ik hoop, dat ze haar den kogel zullen geven. Ze verdient dien, want als ze eenig berouw had, zou ze spreken. Ze blijft koppig zwijgen!

— Hoe laat moet ik daar zijn? vroeg Herder.

— Ge bedoelt met die vraag, dat ik maar moet zwijgen, hé! schoot de chef nijdig uit.

— Och, waarom moeten wij verder spreken over een meisje, dat morgen voor het gerecht komt?

— Omdat ik wil zien of ik u nog kan vertrouwen.

— Wie dus een vijand eerbiedigt, is onvertrouwbaar.

— Ja.

— Ik heb een andere meening, mijnheer.

— Gij hebt het recht niet een andere meening te hebben dan ik! In mijn dienst zijt ge, en zooals ik denk, handelt gij.

— Welnu, ik vraag u, hoe laat ik in de gerechtszaal aanwezig moet zijn?

— Om negen uur, ezel!

— Dank u!

Diederich boog zich over zijn werk. Hij moest zich beheerschen, want hij had Petermann wel kunnen aanvliegen, dien schoft, dien schurk.

— We zullen nagaan, hoe gij u morgen gedraagt, hernam de overste.

Een uur later kon Herder vertrekken. 't Was in den vooravond en op de binnen boulevards heerschte veel beweging van militairen.

Diederich had een ellendig gevoel. Hij benijdde de burgers, die hij voorbijging. Zij hadden geen schuld aan het lot van haar, die morgen

voor de rechtbank zou verschijnen, geen schuld aan de schandelijke bezetting van een klein land.

— Maar ik ga niet! nam Herder zich voor. Ik kan niet tegen die helden getuigen! Ik wil geen gelukwenschen hooren van den voorzitter. Ik wil er niet bij zijn, als zij haar veroordeelen. Ik trek naar Holland. Nu moet het gebeuren! Ik mag niet denken, geen meening hebben. Wat die boef denkt, is voor mij wet!

Koortsig kwam hij thuis.
Op tafel lagen twee brieven.

De eene was een door hem geschreven aan Elza, die ongeopend teruggekeerd was.

— Ja, ik heb het verdiend, mompelde Herder.

De andere brief was van Elza's vader. En de jonge man las:

Herder,

« Elza heeft mij alles verteld, wat er tusschen u beiden is gebeurd. Ik begrijp haar woede, zij is een meisje en ze is jaloersch. Maar ik begrijp, dat het oorlog is, en dat verontschuldigt veel. Luister, jongen, verlies den moed niet! Kom naar Aken met het IJzeren Kruis en ik breng alles in orde. En pas op uw gezondheid.

Wolff. »

— Die vent is zoo slecht als ik! zei Diederich bij zich zelf. Ja, dat is de vervloekte oorlog. Maar ik ga morgen niet naar de rechtszitting. Den ganschen nacht lag hij te woelen. Eindelijk brak de dag aan.

— Petermann zal mij beloeren, meende Diederich.

Hij zou dus nu naar Holland moeten trekken, maar hij durfde niet. Al zijn voornemens verzwonden. De discipline van 't Duitsche leger woog zwaar op hem.

En toen het half negen was, stapte Diederich Herder naar de ge-rechtszaal.

* * *

Gabrielle Petit had rustig geslapen. Vrij vroeg stond ze op.
— Vandaag dus verschijn ik voor de Deutsche rechters; zij, die onze rechters niet kunnen zijn, sprak ze bij zich zelve. Vandaag moet ik getuigenis afleggen van mijn liefde en trouw voor mijn land.

Ze kleepte zich rustig en bad dan lang.

— O God, geef mij kracht om te volharden tot het einde! zoo was de voornaamste bede, welke ze opzond.

Heden werd dus het proces gevoerd.

Om zeven uur bracht men Gabrielle het ontbijt. Ze at rustig en dan bad ze weer, tot men haar halen kwam.

Een celrijtuig stond aan de poort.

Blijgemoed stapte Gabrielle in.

— Wie weet, moeten we haar niet in haar cel dragen, als ze terug keert, zei een soldaat. Ze zal een zware straf krijgen.

— Misschien wel.

En zijn makker deed het gebaar van schieten.

— Ze wil niets bekennen van anderen, hernam hij. En wat helpt het of men haar in 't net heeft, als de overigen voort doen.

* * *

Het militair Duitsch gerecht bood al weinig waarborgen van onpartijdigheid, zooals men zich voorstellen kan.

« Zonderling », schrijft advokaat Sadi Kirschen, die zooveel Belgen verdedigde voor de Deutsche rechtbanken, « het onderzoek naar zaken zonder belang, werd op de kommandantur gedaan door onderzoeksrechters van beroep, rechtskundigen. Daarentegen voerde de geheime of zogenaamde krimineele politie de instructie in politieke zaken, als misdaden aangeduid, welke voor den vijand buitengewoon ernstig schenen, zooals spionage en rekruteering.

Ik denk, dat rechtskundigen er van walgden de onaangename zaken der lage politie te doen, en hun toevlucht te nemen tot de twijfelachtige middelen en de geniepige manoeuvres der lieden zonder geweten, als gelegenheidspolitie.

Tijdens den ganschen duur der instructie mocht de beklaagde slechts bij uitzondering bezoek ontvangen. Zelfs advokaten hadden moeite om eenige inlichtingen te vernemen over het geval, dat ze zouden moeten verdedigen. Niet zelden werden beklaagden mishandeld.

De krijgsauditor leidde de debatten. Meestal zat hij rechts van den voorzitter, die slechts een figurant was tot op het oogenblik der be-raadslaging.

De auditor ondervroeg de verdachten en de getuigen. Na de onder-vraging rekwireerde hij.

De meeste auditors traden grof op, riepen en tierden en bedreigden de beschuldigten, bespotten en beleedigden hen.

En in dezen tijd was zekere Dr. Stoeber auditor, een echte despoot, die gaarne de doodstraf vroeg. 't Was of zijn voorgangers te zwak waren geweest.

Een gansch andere man was kommandant Behrens, een bankier uit Berlijn, die nu als overste van de gevangenis te Sint Gilles fungeerde. Hij heeft van menigen gevangene het lot wat verlicht, maar op het gerecht had hij niets meer te zeggen.

Belgische verdedigers kon men toelaten, maar ook weigeren. Men duidde dikwijls ambtshalve Duitsche advokaten aan. Deze stonden natuurlijk onder den invloed van het militarisme. Ze konden toch niet geestdriftig pleiten voor... een vijand.

Eerst hadden de rechtszittingen plaats in een gebouw der Hertogelijkestraat, maar Dr Stoeber eischte voor de groote zaken een meer indrukwekkende zaal en zijn aandacht viel op die van den Senaat, welke rijk gedekoreerd is met het kostbaar hout en de levensgroote beelden van allerlei vorsten.

Het veldgerecht, zooals het heette, bestond uit zeven leden, vijf officieren, den auditor en den griffier. De officier, die het hoogst in graad was, zetelde als voorzitter. De rechters waren in veldtenu en legden hun pinhelm voor zich op tafel. Bijna altijd waren de leden dragers van het IJzeren Kruis.

De rechters wisselden in elk proces af. Er was dan ook een vertaler. Men zetelde soms tien uren, soms zonder onderbreking.

Stoeber echter brak met die gewoonte af en hield met den middag twee uur rust.

De rechters of advokaten kenden niets van het dossier, maar de auditor was er geheel van op de hoogte, hij, die als aanklager optrad. Alles dus voor den beschuldiger; niets voor de beschuldigten.

De auditor sprak zijn rekwisitorium in het Duitsch uit, de beklaagden begrepen het gewoonlijk niet en het werd voor hen niet vertaald.

Alleen vernamen ze welk een straf er geëischt was. Dan werden ze naar de gevangenis teruggebracht en later hoorden ze daar het vonnis.

We herinneren aan het proces Cavell, toen al de beschuldigten in de kerkerang verzameld werden, om te vernemen, wat lot hun wachtte.

Het uitgesproken vonnis moest dan door den militairen gouverneur goedgekeurd worden. Er was geen recht op beroep, alleen kon men een vraag tot genade indienen.

Na Oktober 1915 eischten de auditors meer en meer de doodstraf. Ze beweerden, dat de bevolking nu genoeg was gewaarschuwd tegen het gevaar van spionnage en gevangenisstraf niet hielp, omdat men de zekerheid had toch vrij te komen met het einde van den oorlog.

Op roode plakaten maakte men eerst de doodsvonnissen bekend. Het hielp evenmin. De inlichtingsdiensten bleven bestaan en de Duitschers verzwegen dan maar de terechtstellingen.

Een ter dood veroordeelde mocht den laatsten dag zijn familie ontvangen. Het was hem toegelaten te schrijven en een testament te maken.

De heer Behrens, kommandant der gevangenis van Sint Gilles, bezorgde de doodskisten, men heeft mij gezegd — schrijft de heer Kirschen — op zijn kosten. »

* * *

Het was noodig de atmosfeer der rechtbank te schetsen, alvorens bijzonderheden mede te deelen over het proces van Gabrielle Petit. Voor zulke rechters zou ze verschijnen. En ze kreeg geen verdediger!

Stoeber moest wel blaken van haat voor het moedig meisje, dat alle verantwoordelijkheid op zich nam. En hier voor de rechters zou ze niet versagen.

* * *

Diederich Herder was al vroeg bij het Natiepaleis.

Hij wist, dat hier in vreedstijd het parlement vergaderde. Nu lag de vrijheid gebonden en zou men daar onrecht plegen.

Diederich wilde niet bij zich zelf redeneeren. Hij gevoelde zich laf; hij pleegde verraad jegens het volk in welks midden hij gewoond had. Hij hielp een meisje, een heldin, verloochenen. Maar hij durfde zich niet aan dezen dwang onttrekken.

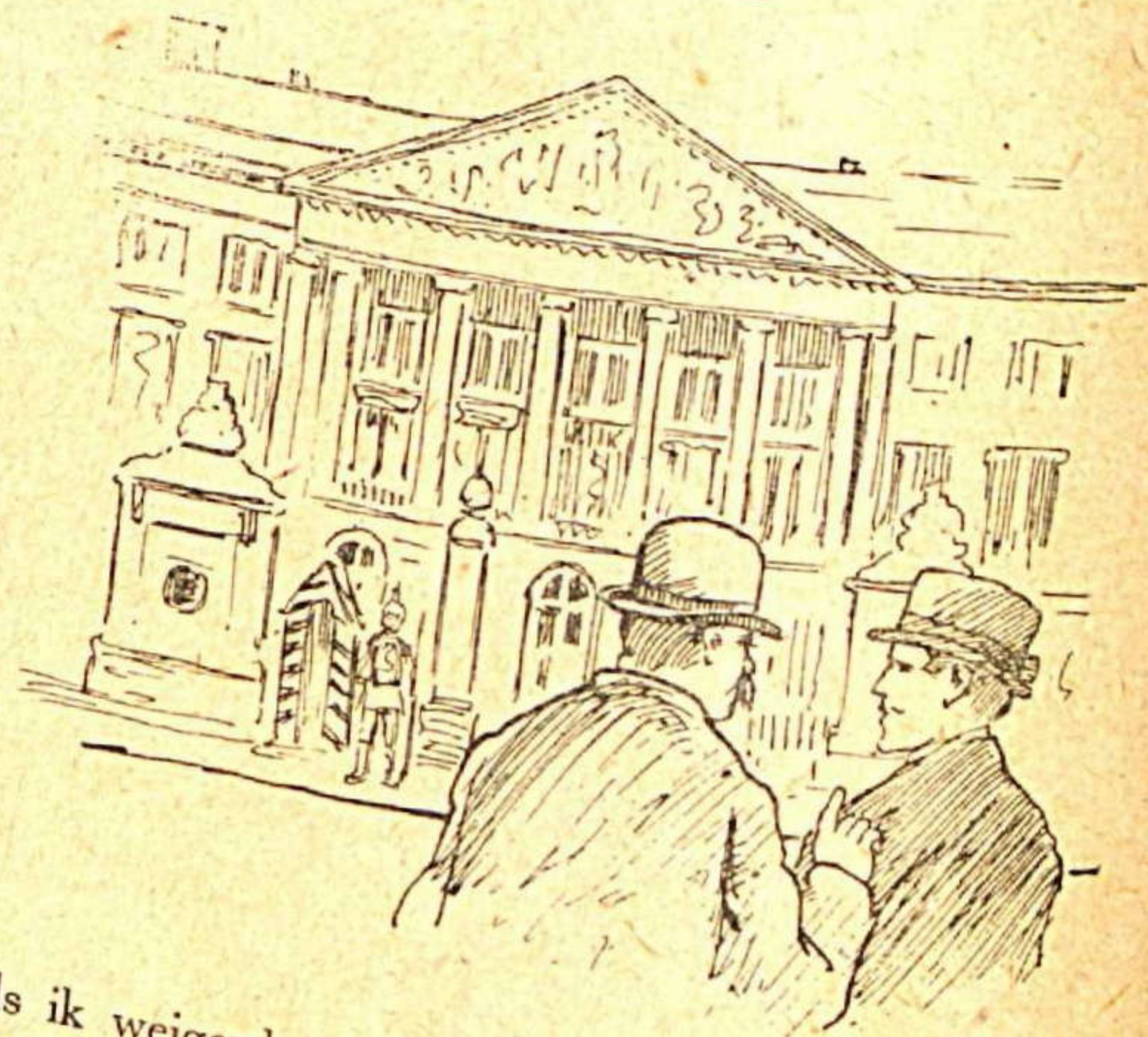
— Ha, gij zijt er toch! klonk het.

Petermann stond daar; hij zag er dezen morgen wreed uit. Zelden had het Herder zoo getroffen als nu, welk een boeventronie die kerel toch had.

— Ik was bang, dat ge u ziek zoudt houden, hernam de chef treiterend.

— Ziek?

— Wel ja, om niet te moeten getuigen.

— Als ik weigerde, dan zou ik het zeggen, mijnheer, ronduit zeggen, zonder een ellendig voorwendsel te zoeken.
 Dat klonk fier, maar dadelijk schrok Herder over die woorden. Hij gevoelde zijn lafheid, want in waarheid wilde hij weigeren, doch hij durfde niet.

— Ik merk met genoeg, dat gij van uw zwakheid bekeerd zijt, hernam Petermann. Zwakke menschen mogen wij in onzen dienst niet dulden. Ik had er eens een die burgers, welke hij volgen moest, juist waarschuwde en hielp ontsnappen.

Diederich ontstelde even. Zou die sluwe overste dan zijn heimelijke gedachten vermoeden?

— Jammer genoeg kon ik niets bewijzen, al had ik volstrekte zekerheid, men vroeg stoffelijke bewijzen, dwaas genoeg. Had men mijn zin gevolgd, dan fusilleerde men toen dien verrader. Nu, hij werd naar het front gestuurd en hij is al dood.

— Zou die jonge man een strijd hebben gehad als ik? dacht Herder. Of verzon Petermann die geschiedenis, om hem vrees aan te jagen?

— Neen, in onzen dienst mag men niet zwak zijn, hernam Petermann. Neem een voorbeeld aan Stoeber, dat is een kerel.

— Welke Stoeber?

— Kent gij Stoeber niet?

— De auditor?

— Natuurlijk! Droomt ge weer? Hij is een strenge kerel. Kaput-

zoo vraagt hij voor de echte spionnen, en ze moeten maar naar hem luisteren. Hij heeft Miss Cavell doen veroordeelen. Hij is lang in Noord-Frankrijk geweest en daar heeft hij ook heel wat burgers naar de andere wereld gezonden, verraders. Hij kan leelijk uitschieten en bulderen en dan hoor ik hem 't liefst. Eén gebrek heeft hij, tenminste dien indruk kreeg ik bij het proces Cavell. Hij schijnt nog wat beducht te zijn, wat men na den oorlog over hem zal schrijven. Hij deed toen eenige toegevingen voor sommige beschuldigten en zei tot de Belgische verdedigers: « Dat ge nu later niet zegt, dat ik streng en onmenschelijk was, want ik had strenge straffen moeten eischen ». Wat kan 't mij schelen, wat ze later van mij zeggen of schrijven! Later zijn we meester over de wereld!

Zoo stond Petermann te spreken vóór het proces, waarin misschien het leven van een meisje zou geëischt worden.

— Belgische verdedigers, vervolgde de onverlaat, nog een zwakheid. 't Is of men aan de Belgen wil toegeven, dat wij niet rechtvaardig zijn. Ze moesten geen enkelen Belg bij die zaken toelaten. Nu is er geen advokaat.

— Waarom toch niet? vroeg Herder.

— O, vindt gij dat niet goed?

— Elke beschuldigde heeft het recht verdedigd te worden.

— Vraag of gij het moogt doen! snauwde de chef den jongen man toe. Gij krabbelt weer achteruit, jongen. Zal ik u nog wel kunnen gebruiken? Ik hoop, dat men u als getuige oproept, dan zullen we zien wat gij nog waard zijt.

Zij gingen in de zaal. Er was een wacht van soldaten.

't Was in deze Senaatszaal, waarin men op 7 October het proces van Miss Cavell was begonnen.

En ja, toen was Stoeber hooghartig, grof, brutaal, onbeschoft en ongenadig geweest.

Hij had toen Filips Baucq den spot zelfs niet bespaard.

Toen aan Baucq de vraag gesteld werd: « Zijt gij katholiek en Belg? » antwoordde de beschuldigde: « Ja, en een goed vaderlander ». En in 't vervolg van het proces noemde Stoeber hem telkens op spottende wijze: « de goede vaderlander ».

Hij had den Duitschen luitenant Bergan gaarne doen getuigen, dat Cavell-Baucq deel maakten van een goed ingerichte spionage-organisatie, maar deze getuige verklaarde het tegendeel.

Twee uur lang rekwireerde Stoeber in dat proces, met ongewone heftigheid, om toch maar aan de rechters wijs te maken, dat ze met een spionage-inrichting te doen hadden. Hij wilde de beklagden

zooveel mogelijk bezwaren. Hij overdreef hun bekentenissen, alsof het Duitsche leger in 't grootste gevaar had verkeerd.

Hij eischte tegen negen van hen de doodstraf en ook voor de andere zware straffen, buiten alle verhouding der betichting, ook voor een Duitsche opvatting.

Hij riep « hoogverraad » in.

Zóó was de man, tegenover wien Gabrielle Petit verschijnen zou.

* * *

Herder wachtte met angstige spanning wat er zou gebeuren. Het Hof!

De rechters traden binnen, trotsche officieren, bewust van hun stand, van hun macht nu, dank aan 't onrecht van het militarisme. Ze stapten statig naar hun plaats.

— Stoeber heeft een goed uitzicht, hij zal flink zijn, fluisterde Petermann.

En Diederich zag op het gelaat van den auditor als een zegevierenden trek.

Och, neen, moeite om een veroordeeling uit te lokken zou hij niet hebben: hij stond met gansch zijn militaire machine, met al de macht van een bezetter en al 't onrecht, dat daaruit voortvloeide, tegenover een jong meisje, dat eerlijk had verklaard, wat ze deed voor haar land.

En hetgeen ze deed; ook de vijand had het moeten erkennen als trouw en heldhaftig, maar van Pruisen kon men zulks niet verwachten.

Hun leuze: « Gott mit uns », bewees reeds, dat ze te voren hun zaak, welke dan ook, de eenige ware noemden, naar den zin des Hemels. Wat een Duitscher deed, was altijd goed; verrichtte iemand van een andere natie hetzelfde, het heette een misdad.

Een Duitsche spion, die terechtgesteld werd, omdat hij spioneerde in een ander land, was een held.

Iemand, die voor zijn eigen land werkte en in dat land zelf, was een schurk.

Zulk een mentaliteit beheerschte de meeste Duitsche militaristen. De rechters legden den eed af.

Ook België's onzijdigheid was door een Duitschen eed gewaarborgd, maar werd in 1914 toch geschonden door Duitschland.

Onder de eedaflegging moest ieder in de zaal rechtstaan.

De woorden, die heilig moesten zijn en nu door de zaal klonken, boezemden Herder afkeer in.

De jongeling gevoelde het reeds, dat alles, wat verder zou gebeuren, tegen dien eed indruischen zou.

Dan las men eenige artikelen voor van een keizerlijk besluit over de rechtspleging tegen vreemdelingen, een besluit reeds op 28 December 1899 genomen.

Herder verstond er uit, dat een vreemdeling op vreemd grondgebied, door de Duitschers bezet, voor overtredingen tegen het Duitsch leger of door den keizer aangestelde overheden, gestraft kon worden op dezelfde wijze, alsof die feiten in Duitschland gepleegd waren.

Met andere woorden, ons land werd ook op dit gebied beschouwd als deel makend nu van het Duitsche rijk.

Maar strenger dan tegen eigen landgenooten trad men op.

Overtredingen, misdrijven, en Diederich keek naar Petermann, die het gerecht helpen moest; hij, die zelf in een gevangenis thuis hoorde! De Duitsche geheime politie telde zooveel schunnige kerels in haar rangen.

Diederich huiverde. Daar werd de beschuldigde binnengebracht.

Aller oogen waren op haar gevestigd.

Gabrielle Petit! Kalm en fier stapte ze naar haar plaats.

Ze was jong en schoon, en een edele glans verlichtte haar zacht wezen.

Stoeber grijnsde.

Herder wendde den blik af en kruiste dien van Petermann.

— Beest! mompelde de jonge man. Gevoel heeft hij niet. Ha, zullen de rechters haar leven durven nemen?

Hoor, daar sprak ze, met heldere stem, zonder angst.

Ze noemde haar naam en ouderdom.

Pas drie-en-twintig jaar...

Stoeber ondervroeg haar en Gabrielle bekende haar land te hebben gediend.

Zij was verantwoordelijk voor den dienst der inlichtingen.

— Waarom deedt ge dat? vroeg de auditor, die naar Duitsche gewoonte het debat leidde.

— Uit afkeer voor uw gruwelijk regiem, en vooral uit liefde voor mijn land en mijn koning.

Ha, ze riep dat luid, en fierheid trilde in haar stem; een schittering fonkelde in haar blik.

Stoeber werd nijdig en grof schoot hij uit.

— Ook voor uw koning?

— Ja, voor mijn koning, herhaalde de beschuldigde.

— Uw koning is er een van karton, een pop, een speeltuig van de Engelschen. Dàt is uw koning.

En hij keek rond of hij iets heel geestigs had gezegd.

— Mijn koning, antwoordde Gabrielle dadelijk, is in de loopgraven met zijn soldaten; uw keizer is achter het front met zijn hovelingen! En ze staarde strak de rechters aan. Allen keken nu kwaad. Den keizer, hun afgod beleedigen, afgod, omdat hij was de opperste krijgsheer, de verpersoonlijking van 't militarisme.

— Gij hoort, hoe zij is! bromde Stoeber. Geen zweem van be-rouw.

— Waarom deedt gij ons kwaad, wij, die u toch niets misdaan hebben? hernam de auditor tot de beklaagde.

— Wat, gij hebt niets misdaan? riep Gabrielle met verontwaardiging. Gij hebt gebrand, geplunderd, geroofd en niet alleen soldaten, maar ook burgers, ja, vrouwen en kinderkens vermoord. En gij noemt dat alles niets?

— Dat heeft men u wijsgemaakt. Het zijn leugens!

— Ik heb het gezien!

— Wat gezien?

— Hoe ge bij Charleroi de weerlooze burgers neerschoot! Hoe ge ze opjoeg als dieren en mishandelde. En velen werden tot in hun kelder of zolder opgejaagd en dan afgemaakt. Ik heb dorpen zien branden. En Tamines dan, waar ge de ongelukkigen in 't water joeg? Zelf heb ik een van uw slachtoffers begraven, een vrouw, die in de Samber dreef... Leugens? Gezien heb ik uw wreedheden met eigen oogen!

— Zwijg!

— Ik antwoord u...

— Zwijg, beval de rechter nogmaals dreigend. Want ge vertelt onzin, laster!

— Laster! Al liet gij mij de tong uit den mond rukken, dan nog zou ik door teekens en gebaren doen kennen de ongehoorde wreedheid uwer soldaten. Ik spreek u hier niet van hooren zeggen, maar zag het met eigen oogen. Ik sta hier voor uw rechtbank, maar als rechters erken ik u niet. Gij zult mij mijn leven met geweld ontnemen, maar weet dat zulks een misdaad te meer zal zijn bij de talrijke moorden die gij hebt bevolen en laten uitvoeren.

— Zwijg, vrouw...

Onverstoord ging Petit voort:

— Nooit zal ik dien avond vergeten toen de schoone luchten van mijn vaderland verduisterd lagen onder den rook van uw branden. Ik

liep langs de wegen, die rood lagen van 't bloed onzer menschen. Een soldaat, een der uwen, kermde om drank, om één teug water. Ik hield er mij bij stil. Zelfs een vijand mag men in zijn laatsten stond geen smeekbede weigeren. Ik bukte me over hem en zag in zijn stervend gelaat het smadelijke spoor van dierlijkheid uitgedrukt. Ik rukte zijn ransel open ten einde hem te spijzen en te laven. O, gruwel! Heilige vaten rolden er uit en geld en juweelen. En onder in den zak, ik zal het nooit vergeten, voelde ik iets zachts en lauw. Ik haalde het te voorschijn en zonk bijna neer van schrik en walg. Afgrijselijk. Ik haalde een kinderhandje te voorschijn, ach, zoo klein en zoo teeder, verkrampt in het roode geronnen bloed. Een kinderhandje! Moederkens van België, schreit, schreit! Wat kon toch een kindje u misdaan hebben? Welk andere reden dan afschuwelijke beestachtigheid kon den soldaat er toe gedreven hebben tot het plegen van deze hemelergende misdaad? Een kinderhandje! Arm kindje. Wat zal het gekrijt hebben onder die marteling, wat om zijn moederke geschreid! Ha, booswichten, moordenaars! Ik heb toen het land en het volk gevloekt, die met zulke middelen hun strijd moesten winnen. De booswicht had nog een laatste gebaar, bad nog een laatste maal om een teug te drinken. En, God weze mij genadig, ik heb zijn hoofd opgericht en schonk hem de jongste lafenis. Toen stierf hij...

De rechter glimlachte.

— Vrouw, zeide hij, gij raaskalt. Geen enkel Duitsch soldaat is tot zulke misdaad in staat. Houd op met die lastertaal.

— Lastertaal? Ik weet niet of ik ooit met opzet in mijn leven onwaarheid heb gesproken. Maar wat ik u zeg, zag ik, voelde ik, beleefde ik. En overal, zoolang ik leef, zal ik u die feiten in het gelaat schreeuwen.

— Zwijg, ellendige... Een vrouw moet zich met geen politiek bemoeien.

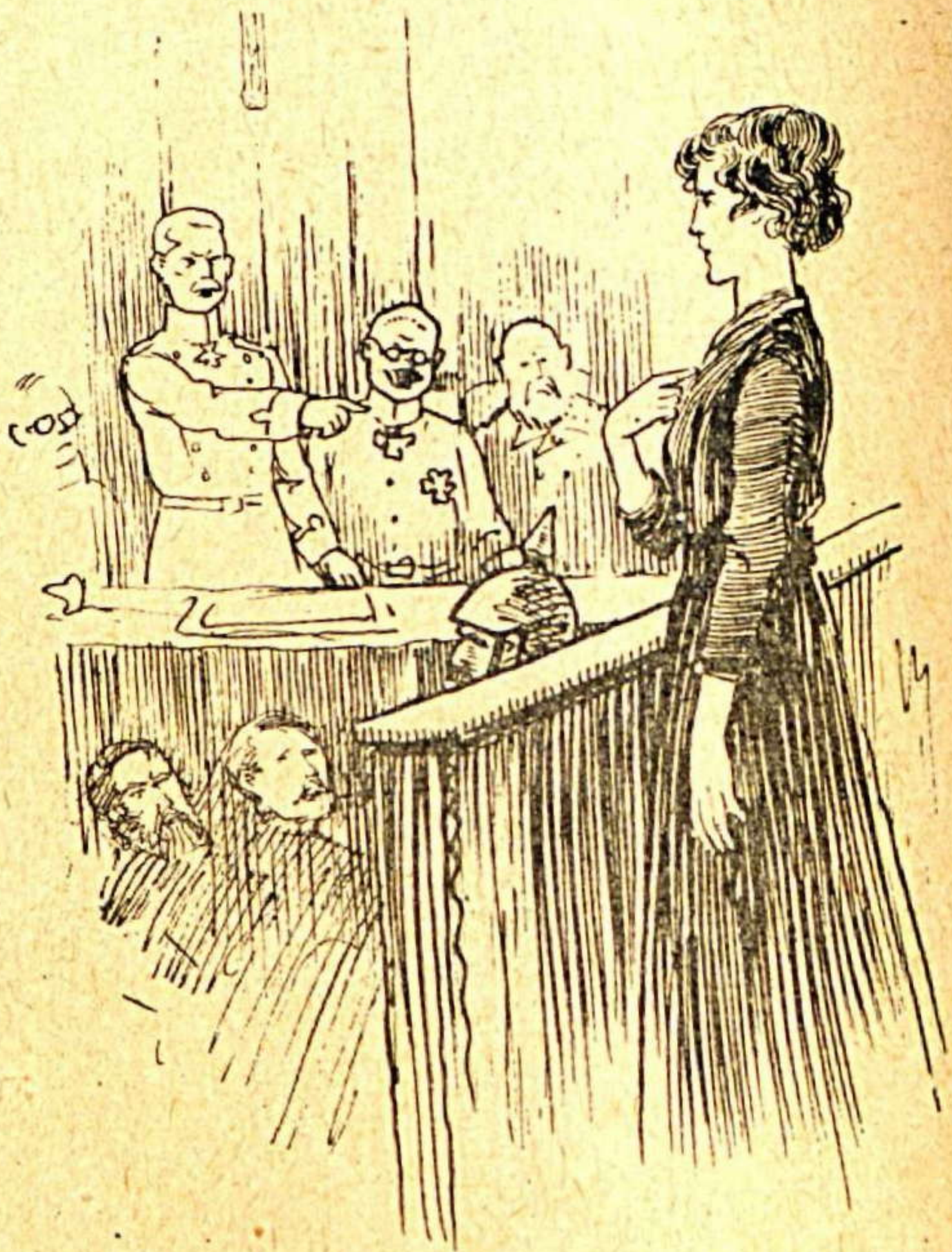
— Politiek! Een Duitsche blijft misschien onverschillig voor onrecht, maar ik ben burgeres van mijn land en moest dit verdedigen, zooveel ik kon.

— Gij, uw land verdedigen?

— Ja. Soldaat kon ik niet worden, maar daarom deed ik dit werk.

— Spionage! En weet gij dat dit met den dood gestraft kan worden?

Toen Diederich dit hoorde, beefde hij.

Stoeber, die zoo gemakkelijk een leven eischte, noemde reeds het gruwelijk woord.

En tegenover dit meisje, deze heldin, wier antwoorden bewondering afdwongen.

— Ik ben geen bespiedster zooals uw spionnen, hernam Gabrielle.

— Wat bedoelt ge?

— Ik heb u nagegaan in mijn eigen land en voor onze eigene regeering. Maar gij zijt tegen alle recht in ons land...

— Tegen alle recht?

— Maar natuurlijk! Uw spionnen hebben ons beloerd in vredes-tijd reeds, toen ze hier gastvrij ontvangen werden en er hun brood verdienden. Zij hebben ons verraden. Duitschland schond onze onzijdigheid, en is hier slechts meester door het breken van een eed.

— Zwijg!

— Neen, ik antwoord u. Ik heb spionnage gedaan, maar in mij

JAN VERBEKE

GABRIELLE PETIT

ONZE NATIONALE HELDIN

UITGAVE VAN L. OPDEBEEK — ANTWERPEN